

MULTİMEDYA (ÇOKLU ORTAM) AKTİVİTELERİYLE "ÇANAKKALE ZAFERİ" KONUSUNUN ÖĞRETİMİ

Hakkı YAPICI*

ÖZET

Gelişen teknolojinin toplum hayatımızı birçok yönden etkilediği yadsınamaz bir gerçektir. Bu etkilenme doğal olarak eğitim ve öğretim anlayışlarında da görülmektedir. Geleneksel eğitim ve öğretim modellerinin geçerliliğini yitirdiği bu ortamda teknolojinin olanaklarından yararlanmaksızın yapılacak olan eğitim ve öğretimin amaçlanan hedeflere ulaşmada ve öğrencilerde belirlenen hedeflere uygun davranışların oluşturulmasında yetersiz kalacağı unutulmamalıdır. Bu çalışmada Multimedya olarak adlandırılan bazı materyallerin, tarih derslerinde kullanılmasıyla, dersin amacına uygun olarak öğrencilerde tarih bilincinin oluşturulması noktasında daha etkili ve kalıcı bir eğitim ve öğretim ortamının oluşturulacağı düşüncesi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çanakkale, çoklu ortam, öğrenci, eğitim, tarih

ABSTRACT

It is an undeniable fact that developing technology affects our social life in many respects. This interaction is naturally observed in the field of education approaches. A milieu, in which traditional models of education and teaching have lost their importance and validity can not be adequate for reaching the expected aims at students the desirable and purposeful. behaviors. In this study, through the usage of the materials called multimedia in history lessons, we tried to explain that a more effective and lasting education field can be formed.

Key Words: Çanakkale, Multimedia, student, education, history

* Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yakıncağ Tarihi Ana Bilim Dalı.

GİRİŞ:

Multimedya en basit anlatımı ile, birden fazla medya ögesini bir arada kullanmaktır. Bu öğeleri birleştirmek için en uygun araç bilgisayardır. Multimedya öğeleri şunlardır: Metin, Grafikler, Animasyon, Ses/Müzik, Video.

Birden fazla medya öğesinin kullanımı ile ortaya çıkan üründe insanın daha fazla duyusuna hitap edilir. Farklı kanallardan aynı anda aktarılan paralel bilgi ile düz ve basit bilgi canlandırılır. Böylece bu bilginin insanda depolanması, birden fazla bilgiyi birbirine bağlaması kolaylaştırılır. Bir multimedya ürünü ile karşı karşıya olan kullanıcı onu hem okur, hem dinler, hem de seyrederek ve bilgi daha kalıcı şekilde içselleştirilir. Multimedya ürünlerin geldiği bir sonraki nokta ise etkileşimdir (interaktivite). Etkileşimli multimedya ürünleri ile kullanıcı pasif takip etmenin ötesine geçer ve öğrenmede, bilgi aktarımında aktif rol oynamaya başlar. Kullanıcı arzu ettiği miktarda bilgiyi, istediği medya öge kombinasyonunda ve kendisine uygun hız ve kapasitede alabilir. ¹

Çoklu Ortam Aktiviteleri:

Bu çalışmada, metin, grafik, animasyon, ses, video - cd. bulmaca gibi anlatılan konunun öğrenciler açısından daha iyi algılanıp kavranılmasını sağlayan görsel ve işitsel malzemeler kullanılmak suretiyle, çoklu ortam aktivitelerinin ders işlenişindeki rolü ön plana çıkarılarak, bu aktivitelerin genel olarak pek çok konuya uygulanabilirliği de “Çanakkale Savaşı” örneği üzerinden dikkatlere sunuldu.

Bu aktivite gerçekleştirilirken öğretmenin eğitim – öğretim sürecindeki en önemli görevinin öğrenme yaşantıları düzenleyerek öğrenmeyi sağlamak olduğu gerçeği gözden uzak tutulmamalıdır ki öğretici için öncelik, verimli öğrenmeye yol açan bir sınıf ortamı sağlamak ve bu doğrultuda işlenen konunun özüne uygun öğretim teknikleri seçmektir. “ Öğretmenin öğrenme üzerindeki tek fonksiyonu, gerek öğrenciyle gerekse öğrenme stratejileriyle ilgili durumlarda etkili olabilmektir; ayrıca, öğrenme malzemesi üzerinde düzenleme yapabilmesi, bu

¹ <http://www.multimsn.net/Forum/showthread.php?t=33470>

konuda otorite olabilmesidir. Öğrenme malzemesinin bir takım özellikleri vardır ki, öğrenmeyi kolaylaştırabilir veya zorlaştırabilir.”¹

Metin, video- cd, animasyon, ses, grafik gibi görsel ve işitsel materyallerin terkihi ve bir bütün olarak kullanımını esas alan çoklu ortam aktiviteleri, bilginin güncellenmesi ve derinlik kazanması yönünden oldukça faydalı sonuçlar vermektedir. İlköğretim dönemindeki öğrencilerde bilgiyi kalıcı hale getirme ve verimli bir şekilde kullanımını sağlamada görsel ve işitsel öğelerin iç içe kullanımının önemi göz önüne alınırsa bu tür malzemelerin kullanımının önemi ortaya çıkar.

Multimedya gibi teknoloji destekli araçlara dayalı öğretimin yararları aşağıdaki gibi sıralanır:

1. Öğrencilerin güdülenme düzeyleri artar,
2. Öğrenmeyi somutlaştırır,
3. Öğretme-öğrenme sürecine çeşitlilik ve değişiklik katar,
4. Verbalizmi önler yani sözden ekonomi sağlar,
5. Öğrenilecek konular üzerinde daha etkili araştırma ve pratik yapmayı sağlar.²

“İlkokul öğrencileri birçok bilgi ve yeteneği duyuları yoluyla kavradıkları için görme, işitme ve dokunma duyusuna hitap eden gösteri yönteminin bütün derslerin işlenişinde öncemli bir yeri vardır.”³

Teknolojiye dayalı araç ve gereçler, öğrencinin ilgi ve dikkatini, hedef ve davranışlara çakarak onun derse katılımını sağlayabilir; yaparak ve yaşayarak öğrenmesine katkı sağlayabilir.⁴ Öğretimi bir bütün olarak ele almakla, öğretici ve öğrenci açısından daha keyifli ve verimli bir öğrenim olanağı sağlayan çoklu ortam aktiviteleri, bilginin kalıcılığı ve kullanım zenginliği sağlama noktalarında da öğrenci-bilgi arasında bağlayıcı bir görev de yapar.

¹ Hasan Bacanlı, *Gelişim ve Öğrenme*, Nobel Yay., Ank., 2002, s.155-156

² Ozcan Demirel, *Öğretme Sanatı*, PegemA Yay., Ank., 2006, s. 61.

³ Şükrü Unalan, *Yeni Gelişmeler Işığında Türkçe Öğretimi*, G. Ü., İletişim F. Basımevi, Çanakkale 1999, s.70

⁴ Veysel Sonmez, *Program Gelişiminde Öğretmenin El Kitabı*, Anı Yay., Ankara, 2004, s. 157.

“Okuma-yazma aktiviteleri , işitsel-görsel aktiviteler, analogi ve gelişmiş düzenlemeler gibi okuma öncesi alıştırmaları içeren çoklu ortam aktiviteleri, öğrencinin hâlihazırdaki bilgisiyle onların okuma anlama için ihtiyaç duydukları bilgi arasında köprü kurar.”¹

Uygulama

Bu uygulamada İlköğretim 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi kitabı² kullanılmıştır. “Çanakkale Zaferi” konusunun çoklu ortam aktiviteleri aracılığıyla öğretimi, öncelikle konuya uygun okuma parçasının öğrencilere okumak üzere ev ödevi olarak verilmesi ile başlar. Dersin ikinci aşamasında, metni okuyan öğrencilerle yine konuya uygun birçok okuma - anlama alıştırmaları yapılır. Bu süreç üzere, ilk olarak, öğrencilere konuyu nasıl daha iyi anlayacaklarına yönelik aşağıda örneği sunulan çoktan seçmeli okuma - anlama alıştırmaları uygulanır.

Okuma – Anlama Alıştırmaları

Yönerge: Aşağıda “Çanakkale Zaferi” konusuyla ilgili dört seçenekli 7 soru bulunmaktadır. Bu seçeneklerden sadece biri doğrudur. Doğru olduğunu düşündüğünüz seçeneği yuvarlak içine alarak işaretleyiniz.

1) Mustafa Kemal’in tanınması ve milli mücadelede önder olarak kabul edilmesi daha çok aşağıdaki cephelerden hangisindeki başarılarının sonucudur?

- a) Suriye Cephesi’ndeki
- b) Çanakkale Cephesi’ndeki
- c) Kafkas Cephesi’ndeki
- d) Kanal Cephesi’ndeki

2) Osmanlı Devleti’nin I. Dünya savaşında başarılı olduğu tek cephe hangisidir?

- a) Çanakkale Cephesi
- b) Kanal Cephesi

¹<http://www.aitech.ac.ip/~iteslj/Lessons/Kasper-Algernon/Index.html>

² Komisyon, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, MEB Yayınları, Ankara, 2007.

- c) Irak Cephesi
- d) Kafkas Cephesi

3) Aşağıdakilerden hangisi Çanakkale Cephesi'ndeki savaşların sonuçlarından biridir?

- a) ABD'nin savaşa katılmasının engellenmesi.
- b) Rusya'nın ekonomik açıdan güçlenmesi.
- c) İngiltere'nin sömürgeleriyle bağlantısının kesilmesi.
- d) Osmanlı ordularının mağlubiyeti

4) Çanakkale Savaşı'nda Mustafa Kemal Paşa'nın düşman askerinin nereden çıkarma yapacağını tahmin etmesi onun hangi kişisel özelliğini yansıtır?

- a) Savaş stratejisini iyi bildiğini
- b) Aynı düşmanla defalarca savaştığını
- c) İyi bir yönetici olduğunu
- d) İdealistliği

5) Mustafa Kemal Paşa'nın Çanakkale Savaşında " Size ben taarruzu emretmiyorum, ölmeyi emrediyorum." sözü onun daha çok hangi yönünü gösterir?

- a) Çalışkanlığı b) Vatanseverliği c) Savaş sevgisi d) İleri görüşlülüğü

6) Osmanlı Devleti I.Dünya Savaşında aşağıdaki cephelerin hangisinde savaşmamıştır?

- a) Kafkasya Cephesi
- b) Çanakkale Cephesi
- c) İran Cephesi
- d) Kanal Cephesi

7) Aşağıdakilerden hangisi Çanakkale Zaferi'nin sonuçlarından biri değildir?

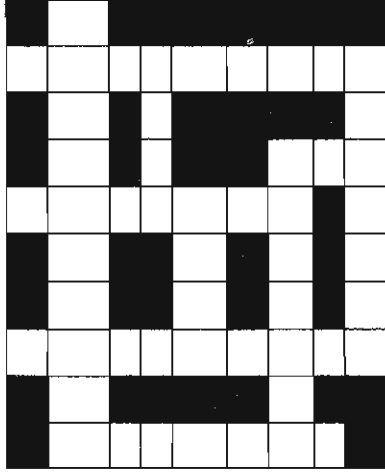
- a) İtilaf devletlerinin galibiyetiyle sonuçlanması.
- b) Milli mücadelenin temelinin atılması.
- c) Mustafa Kemal'in askeri yeteneğinin ortaya çıkması.
- d) I. Dünya Savaşı'nın uzaması." 1

¹ Zirve Dergileri, LGS, Sosyal Bilgiler Soru Bankası, İzmir, 2004, s.53-56

Okuma – Anlama Alıştırmasının Cevapları

1)B 2)A 3)C 4)A 5)B 6)C 7)A

Okuma- anlama alıştırmalarının tamamlanmasını takiben, “ Çanakkale Zaferi” konusu ve bu konuyla ilgili bir kısım kavramı daha kalıcı kılmak ve bu kavramların öğretimini eğlenceli ve akıcı hale getirme adına hazırlanmış olan bulmaca öğrencilere çözdürülür.

BULMACA**Soldan Sağa:**

1. Savaş sırasında tarafların karşılıklı silahlı mücadelesi
2. Rütbesiz asker, nefer.
3. Çanakkale Savaşında itilaf devletlerinin safında savaşan Avusturya, Yeni Zelandalı askerler
4. Mustafa Kemal Paşa'nın Çanakkale Savaşı'nda Grup Komutanlığı yaptığı yer.
5. Çanakkale Savaşı'nda gösterdiği olağanüstü kahramanlığıyla unutulmayan onbaşı rütbeli asker

Yukarıdan Aşağı:

1. Osmanlı devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda galip geldiği tek cephe.

2. Çok olmayan.
3. Bağışlama.
4. Ateşli silahların attığı patlayıcı ve delici madde, kurşun.
5. Çanakkale Savaşı'nda itilaf devletlerinden beklediği yardımı alamayarak savaştan çekilmek zorunda kalan devlet.

Not: Bulmacayı cevaplandırmak için aşağıda verilen anahtar kelimelerden yararlanınız.

Anahtar kelimeler: Yaşam, keşif, müttefik, değişiklik, külliye, kara, er, çok, mayın, direnç, cephe, şiddetli.

BULMACANIN CEVAPLARI

	I							
1	Ç	A	R	P	I	Ş	M	A
	A		2					S
	N		A			2	E	R
3	A	N	Z	A	K	4		Ü
	K			3		M		S
	K			A		E		Y
4	A	N	A	F	A	R	T	A
	L					M		
	E	5	S	E	Y	İ	T	

Destekleyici Aktiviteler:

Çoklu ortam aktivitelerini klasik öğretim tekniklerinden daha faydalı kılan en önemli yön, bu aktivitelerin görselliği de içeren destekleyici aktiviteleri de bünyesinde barındırmasıyla açıklanabilir. Unutulmamalıdır ki bilgiyi görsel destekle sunmanın birçok yararı vardır. Bu yararlardan başlıcaları şunlardır:

"a) Öğrenci bilgiyi bir şekilde kendisine uygun düşen oranda sindirebilir. b) Dinlemenin temposundan dikkatlerini alarak onlara rahatlama olanağı verir. c) Görsel olarak sunulduğunda ilişkiler, işlemler ve özeller gibi karışık bilgileri kavrayabilmek daha kolaydır. d) Resimler bilgiyi sözcüklere göre

daha çabuk canlandırabilir ve öğrencilerin katılımını artırabilir. e) Resimler öğrencilerden güçlü duygusal karşılıklar alır ve onlar insanda belirli bir ruh hali oluştururlar. f) Resimler bilgileri daha çabuk aktarabilir. g) Görsel olarak sunulan bilgi daha uzun süre hatırlanabilir”¹

Yukarıda ifade edildiği üzere, gösteri tekniği olarak adlandırılabilir olan bu uygulamada, görme duyusuna hitap eden materyal ile bilginin kalıcılığı desteklenmeye çalışıldığı gibi pek çok görsel malzeme de bir öğretim aracı haline getirilmiş olur.

“Gösteri yöntemi, öğrencilerin öğrenme konularına karşı güdülenmelerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu yöntem, çalışmaların çeşitlenip renklenmesi ve böylece öğrencilerin eğitim-öğretim etkinliklerine istekli olarak katılmalarının sağlanması bakımından da önemli bir role sahiptir. Gösteri yöntemi hem göz hem de kulak yoluyla öğrenmeye imkân sağladığı için yalnızca konuşmaya dayanan yöntemlere göre daha etkilidir.”²

“Belli olgu ve olaylara ilişkin ilkeleri belirtmek, bir takım becerileri ve uygulama yollarını öğretmek amacıyla bir şeyi başkalarının önünde yaparak, göstererek açıklama da bir gösteri tekniğidir. Konularının özelliğine göre çeşitli araç ve gereçlerden; resimler, kasetler, ses bantları vb.den yararlanarak gösteri tekniği daha da güçlendirilebilir.”³

Yukarıda ifade edilenler doğrultusunda ilk olarak öğrencilere, “Çanakkale Savaşı”nu konu alan “Çanakkale Destanı” belgesel filmi ile yine bugüne kadar yapılmış en iyi Çanakkale belgeseli sayılan Tolga Örnek’in hazırladığı “Gelibolu” adlı belgesel film, video - cd de izlettirilir. Bu uygulama ile amaç hem öğrencilerin konuya olan ilgilerini artırmak hem de bahsi geçen konuyla ilgili sınıf içi tartışmaları harekete geçirmektir.

¹Özcan Demirel-Zeki Kaya: Öğretmenlik Mesleğine Giriş: Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2005. s.251
252

² Mehralı Calp, Türkçe Öğretimi. Eğitim Kitabevi. Konya. 2005. s. 255

³ Mukim Sağır, Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi. Nobel Yay.. Ank.. 2002, s.87

Aktivitemizin son aşamasında, öğrencilere verilen bir yazma ödevi aracılığıyla onların "Çanakkale Zaferi"nin Türk milleti için ne kadar önemli olduğu ve vatan toprağı uğruna verilecek mücadelelerin kutsallığı konusunda zihinlerinde düşünceler oluşturmaları amaçlanır.

Sonuç :

Çoklu ortam aktiviteleri yardımıyla "Çanakkale Zaferi" konusunun öğretimi, öğrencilere yeni edindikleri bilgiyi genişletmenin yanı sıra onların konuyla ilgili düşüncelerini ve hislerini açıklamaları için birçok fırsat sağlayacaktır. Bu aktiviteler sayesinde öğrenciler, sadece yazma konusunda değil, fikirlerini açıklamada ihtiyaç duydukları kelimeleri kullanma olanağına da sahip oldukları için sınıfta konuşma hususunda teşvik edilmiş olurlar. Aynı zamanda destekleyici aktivite olarak adlandırabileceğimiz Video-CD aracılığıyla konuyla ilgili belgesel filmler izlemek, öğrencilere okudukları metinde karşılaştıkları soyut fikir ve kavramların somutlaştığını görme fırsatını verdiğiinden öğrenmeyi kolaylaştırır.

" Bu aktiviteler yardımıyla ders işlemenin faydalarından biri de öğrencilerin edindikleri sözcüklerle metnin bünyesinde bulunan önemli meselelerle ilgili olarak, konuyu daha iyi kavramaları, konu hakkında rahat bir şekilde düşüncelerini ifade etmeleridir."¹ Ayrıca bu aktivitelerle öğrenciler, sınıf arkadaşlarıyla bilgilerini paylaşmaktan ve metinden yararlanarak kelime uygulama fırsatına sahip olmaktan büyük zevk duyacaklardır.

Yukarıda örneklerini sunduğumuz alıştırmalar bilgisayarlar aracılığıyla öğrencilere uygulanırsa, bu ders öğrencilerin zihninde daha kalıcı ve etkili izler bırakacaktır.

Ayrıca bu ders, toplum ve eğitim alanında önemli bir mesele hakkında öğrencilere düşünme fırsatı verecektir. Buna benzer bir ders öğretimi sınıfta birkaç günlük bir zaman da yapılabilir. Fakat sonuçlar çok kıymetli zaman ve çaba gerektirir.

¹ Adem İşcan, "Çoklu Ortam (Multimedya) Aktiviteleriyle "Bir Kavak ve İnsanlar" Adlı Kısa Hikayenin Öğretimi", KKEFD,Der.; Erzurum. Sayı:12; Yıl:2005, s:48

Sonuç olarak; geleneksel eğitim-öğretim anlayışının geçerliliğini yitirdiği bu ortamda, teknolojinin yeniliklerinden faydalanılmasının önemi, geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızın yarınlara daha bilinçli bireyler olarak ulaşmasında yadsınamaz bir gerçektir. Özellikle tarih bilincinin gerektiği gibi verilmesi, geçmişimizin bugüne, bugünden yarına aktarılması yönünde oldukça önemlidir. Tarih bilincinden yoksun bireylerin geleceğe sağlam adımlarla ne oranda ulaşabileceği tartışmalı bir konudur.

Bu bilincin gerektiği gibi verilebilmesi için öncelikle öğretmenlerimizin bu konunun önemini kavramaları, hızla gelişen teknolojinin eğitime sağladığı olanaklardan haberdar olup kendilerini o yönde geliştirmeleri ve öğrencilere en iyi şekilde verimli olmak için mücadele etmeleri gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki, sadece anlatıma dayalı bir öğretim anlayışının tarih bilincini yeterince veremeyeceği bir gerçektir. Bu noktada, öğrencileri motive edecek, konuya ilgilerini çekecek, daha da önemlisi aktarılacak bilginin kalıcılığını artıracak görsel ve işitsel materyallerin kullanılması dersin hem eğlenceli geçmesini sağlayacak hem de hedeflenen amaçlara ulaşmada yardımcı olacaktır.

Kaynakça:

- Bacanlı,Hasan (2002) Gelişim ve Öğrenme, Nobel Yay., Ankara.
- Calp, Mehrali (2005)Türkçe Öğretimi, Eğitim Kitabevi, Konya.
- Demirel Özcan, (2006) Öğretme Sanatı, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Demirel, Özcan; Kaya, Zeki (2005) Öğretmenlik Mesleğine Giriş; Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- İşcan, Adem (2005) Çoklu Ortam (Multimedya) Aktiviteleriyle “ Bir Kavak ve İnsanlar” Adlı Kısa Hikayenin Öğretimi, KKEF.Der.; Sayı:12, Erzurum.
- Komisyon (2007) TC. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, MEB Yayınları, Ankara.
- Sağır, Mukim (2002)Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi, Nobel Yay., Ankara.
- Veysel Sönmez (2004) Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı, Anı Yay., Ankara.

Multimedya (Çoklu Ortam) Aktiviteleriyle "Çanakkale Zaferi" Konusunun Öğretimi

Şahin, Muhammet (1999) Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Dörtel Yay., Ankara.

Türkçe Sözlük (2005) T.D.K. Yay., Ankara.

Ünalın, Şükrü (1999) Yeni Gelişmeler Işığında Türkçe Öğretimi. G. Ü., İletişim F. Basımevi,

Çanakkale.

Zirve Dergileri (2004) LGS, Sosyal Bilgiler Soru Bankası, İzmir.

<http://iteslj.org/Lessons/Kasper-Algermon/> (Erişim Tar. 20.06.2008)

<http://www.multimsn.net/Forum/showthread.php?t=33470> (Erişim Tar. 22.06.2008)